

О. ХЕНРИ

ПИАНО БЕЗ ПИАНО

Превод от английски: Тодор Вълчев, 1993

chitanka.info

Останах да пренощувам в овцефермата на Ръш Кини при Пясъчния разлив на река Нуейсес. С господин Кини не бяхме се виждали изобщо до минутата, когато аз извиках „Ало!“ от коневръза му. Но от този миг до заминаването ми на другата сутрин ние според тексаския кодекс вече бяхме истински приятели.

След вечеря измъкнахме с фермера столовете си от двустайната къща на балкончето, покрито с чапарал и саквиста и без дюшеме. Задните крака на столовете ни потънаха дълбоко в добре трамбована глина и ние, облегнати на брястовите подпори на балкончето, запушихме от местния тютюн и подхванахме приятелски разговор за проблемите на света.

Да се предаде с думи завладяващото очарование на тази вечер в прерията е безнадеждна работа. Искане се голяма дързост от разказвача, който би се наел да опише тексаска нощ в ранна пролет. Ето защо ще се ограничим само с изреждане.

Фермата се намираще на билото на полегат склон. Безбрежната прерия, разнообразявана от долове и тъмни петна храсталак и кактуси, ни заобикаляше отвред като тъмна купа, на чието дъно ние седяхме като утайка. Небето ни покриваше като тюркоазена завивка. Чудният въздух, наситен с озон и сладък от мириса на диви цветя, оставяше приятен вкус в устата. На небето грееше голямо, кръгло меко светило и ние знаехме, че това не е луната, а матовият фенер на лятото, дошло да подгони на север плашливата пролет. В най-близката кошара кротко лежеше стадо овце — само рядко те се вдигаха шумно и изпаднали в безпричинна паника, се струпваха на куп. Чуваха се и други звуци: глутница койоти виеха пронизително отвъд кошарата за стригане, а във високата трева писукаха козодои. Но дори тези дисонанси не помрачаваха звънливите трели на присмехулиците, които се носеха от десетките близки храсти и дървета. Щеше ти се да се повдигнеш на пръсти и да се опиташ да докоснеш звездите, които висяха толкова ярки и тъй осезаеми.

Съпругата на господин Кини, млада отракана жена, остана в къщата. Заради домакинските задължения, които, доколкото забелязах, тя изпълняваше с бодро и доволно самочувствие.

Бяхме вечеряли в едната стая. След малко до нас долетя неочаквано вълна превъзходна музика. Доколкото мога да съдя за изкуството на пианиста, изпълнителката на тази прекрасна фантазия

беше овладяла всички тайни на клавиатурата. Пианото, а и това великолепно изпълнение ми се сториха несъвместими с тази невзрачна фермица. Недоумението ще да се е изписало на лицето ми, защото Ръш Кини се разсмя меко, както се смеят южняците, и ми кимна през дима на цигарите ни, осветен от луната.

— Много рядко се случва да слушаш такива приятни звуци в овцеферма — отбеляза той. — Но аз не виждам защо да не се занимаваме с изкуство само защото живеем в такава пустош. Тук животът е скучен за всяка жена и ако малко музика може да го направи по-приятен, защо да я нямаме? Аз така гледам на тези неща.

— Много мъдро и благородно — съгласих се аз. — Още повече, че госпожа Кини свири толкова добре. Аз не съм запознат с музикалната наука, но все пак мога да кажа, че тя е необикновено добра изпълнителка. Има техника и необичайна въздействена сила.

Луната, както се досещате, грееше много силно и аз видях на лицето му доволно и някак напрегнато изражение, сякаш криеше нещо, което му се щеше да сподели.

— Вие сте дошли откъм разклона Двата бряста — подзе многообещаващо той. — Там сигурно сте забелязали от лявата си страна запусната постройка под самотно дърво.

— Забелязах — казах аз. — Наоколо се въргаляха диви прасета. По изпочупените огради разбрах, че там не живее никой.

— Та точно там започна тази музикална история — каза Кини. — Ако нямате нищо против, мога да ви я разкажа, докато си пушим. В тази къща живееше старият Кал Адамс. Той имаше около осемстотин породисти мериноски и една дъщеря — чиста коприна и хубава като нова юзда на трийсетдоларово конче. От само себе си се разбира, че аз бях виновен, или поне донякъде, че висях непрекъснато във фермата на стария Кал, когато успях да се откъсна от стригането на овцете и грижите за агнетата. Тя се казваше Марила, госпожица Марила. И аз правех сметка по двойното правило, че на нея ѝ е писано да стане стопанка и господарка на ранчо Помито, собственост на Р. Кини, ескуайър, в което сега се намирате като желан и почетен гост.

Трябва да ви кажа, че старият Кал с нищо не се отличаваше като овцевъд. Беше дребен, попрегърбен човек с побелели бакенбарди и страшно отвързан език. Беше толкова незабележим в професията си, че скотовъдците дори не го мразеха. А щом един овцевъд не е способен

да преуспее толкова, че да предизвика ненавист у скотовъдците, той има всички изгледи да умре неоплакан и може би дори неопят.

Но неговата Марила беше истинска радост за окото. И къщовница — здраве му кажи. Аз бях най-близкият им съсед и прескачах до Двата бряста от девет до шестнайсет пъти в седмицата кога с прясно масло, кога с еленов бут, кога с нов разтвор за миене на овцете, с една дума, с каквото се случи, стига да намеря повод да се видя с Марила. Ние с нея се привързахме силно един към друг и аз бях сигурен, че скоро ще й метна ласото и ще я заведа в ранчо Помито. Само че тя, преливаща от синовна обич, толкова много се навърташе около стария Кал, че аз все не успях да поговоря с нея по сериозни въпроси.

В живота си не сте срещали човек, който да има толкова много познания и толкова малко мозък, колкото стария Кал. Той беше осведомен във всички отрасли на знанието и познаваше основно всички доктрини и теории. Не можеше да го изненадаш с никакви идеи за частите на речта или насоките на мисълта. Би рекъл човек, че той е професор по времето, политиката, химията, естествознанието и произхода на видовете. Кал можеше да даде подробно описание на всяко нещо — от гръцкия му корен до момента на опаковането му и пласмента на пазара.

Един ден, непосредствено след есенното стригане, аз се понасям към Двата бряста с женски моден журнал за Марила и някакво научно списание за стария Кал. Докато завързвах коня си за мескита, Марила припна навън, зарадвана до смърт от нещо, което нямаше търпение да сподели.

— О, Ръш! — възкликва тя, цяла пламнала от благодарност. — Представи си само! Татко се готви да ми купи пиано. Знаменито, нали? Дори не съм мечтала някога да имам пиано.

— И това ако не е радостно! — възкликнах. — Винаги съм се възхищавал от приятния зов на пианото. И то ще ти бъде истинска дружка. Браво на чичо Кал, добре се е сетил!

— Аз не зная какво предпочитам — каза Марила, — пиано или орган. Домашният орган също е хубав инструмент.

— И едното, и другото — казвам аз — е еднакво добро за смекчаване на тишината около овцефермата. Ако питаш мен — казвам, — няма нищо по-хубаво от това да се прибера вечер в къщи и да

послушам някой и друг валс или джиг, а на пианото да седи някой като тебе и да обработва нотите.

— О, не говори за това — казва Марила — и скоро влизай вътре. Татко не е излизал цял ден. Нещо не се чувства добре.

Старият Кал лежеше в стаята си. Беше се простудил зле и кашляше. Аз останах за вечеря.

— Разбрах, че се гласите да купите пиано на Марила — подзех аз разговор.

— Да, Ръш, има нещо такова — казва той. — Тя отдавна ми плаче за музика и сега мога да уредя нещичко в тая насока. Тази есен овцете дадоха по шест паунда вълна на един настриг. И аз ще взема на Марила един инструмент, та ако ще това да ми струва всичкия настриг.

— Правилно — казвам аз. — Момичето заслужава това.

— Заминавам за Сан Антонио с последния товар вълна — казва чичо Кал — и сам ще й избира инструмента.

— Няма ли да е по-добре — предлагам аз — да вземете и Марила и тя да си го избере по свой вкус.

Трябваше да се сетя, че след такива думи чичо Кал не можеш го спря. Разбира се, човек като него, който знае всичко за всичко, ще възприеме тези думи като подценяване на неговите познания.

— Не, тая няма да я бъде — казва той и си подръпва белите баки. На тоя свят няма по-добър познавач от мене на музикалните инструменти. Аз имах чичо — казва, — който беше съдружник в една фабрика за пиана, и съм гледал как ги сглобяват с хиляди. Аз знам всичко за музикалните инструменти — от органа до свирката от царевично стебло. Не се е родил човекът, който може да ми каже нещо ново за който и да било инструмент независимо дали тупат по него, дали духат в него, дали чегъртат по него, дали го щипят или го навиват с ключ.

— Взemi каквото намериш за добре, татенце — казва Марила, която почти подскача от радост. — Ти най-добре знаеш какво да избереши. Няма значение дали е пиано, орган или нещо друго.

— Веднъж видях в Сейнт Луис така наречения оркестрион — казва чичо Кал, — който наспроти мене е най-доброто изобретение в областта на музиката. Но у нас няма къде да го поберем. А пък и струва къде хиляда долара. Чини ми се, на Марила най-ще й подхожда нещо от рода на пианото. Нали две години взима уроци в Бърдстейл.

Не, не мога да разчитам на никого за покупката на инструмент освен на себе си. Мисля си, че ако не се бях хванал с овцевъдство, щях да бъда един от най-добрите в света композитори или фабриканти на пиана и органи.

Такъв беше чичо Кал. Но аз го търпях, понеже толкова много се грижеше за Марила. Ай тя се грижеше за него не по-зле. Той я изпращаше две години в музикалната школа в Бърдстейл, при все че за издръжката ѝ отиваше едва ли не и последният паунд вълна.

Помня, беше вторник, когато чичо Кал тръгна за Сан Антонио с последния настриг вълна. Докато нето го нямаше, от Бърдстейл пристигна чичото на Марила Бен и се настани във фермата. До Сан Антонио са деветдесет мили, а до най-близката гара още четирисет, така че чичо Кал отсъстваше около четири дни. Аз се случих в Двата бряста, когато той се дотърколи една вечер по залез слънце. В каруцата положително имаше нещо — пиано или орган не можахме да разберем, защото всичко беше увито в чувалите за вълна, а отгоре опънат брезент, да не би да завали. Марила припва навън и се радва: „Ой, ой, татенцето! — а очите и светят и косите ѝ се развяват. — Купи ли го, татенце, купи ли го?“ А то е пред очите ѝ, но какво да ги правиш, жени!

— Най-хубавото пиано в Сан Антонио — обявява чичо Кал и гордо размахва ръка. — Истинско розово дърво и най-хубавият, най-гръмкият тон, която някога сте чували. Собственикът на магазина ми посвири и аз веднага му наброих парите без всякакви пазарлъци.

Аз, Бен, чичо Кал и един мексиканец свалихме пианото от каруцата, внесохме го в къщата и го наместихме в един ъгъл. Стоящ инструмент, не много тежък и не много голям.

И тогава най-неочаквано чичо Кал се тръшва на пода и охка, че му е много зле. Имаше силна треска и се оплакваше от белите дробове. Той се мушна в леглото, ние с Бен разпрегнахме конете и ги пуснахме да пасат, а Марила се засуети да приготви някакво топло питие за чичо Кал. Но преди това тя слага двете си ръце на пианото и го гали с нежна усмивка — съвсем както правят децата с коледните си подаръци.

Когато се върнах от пасбището, намерих Марила в стаята с пианото. На пода се валяха върви и чували за вълна — ясно, че беше го разопаковала. Но сега отново го покриваше с брезента и на побледнялото ѝ лице бе изписано особено изражение.

— Какво правиш, Марила, защо отново завиваш музиката? — питам аз. — Я дрънни нещичко да видим как то играе под седлото.

— Не сега, Ръш — казва тя. — Не ми е до свирене тази вечер. Татко е много болен. Представи си, Ръш, платил е за него триста долара, близо една трета от целия настриг!

— Нищо де, ти струваш повече от една трета от каквото и да било — казвам ѝ аз. — И ако питаш мене, чичо Кал не е чак толкова болен, та да не може да изслуша едно раздвижване на клавишите. Нали трябва да направим кръщение на машинката.

— Но не тази вечер, Ръш — казва Марила с такъв тон, от който става ясно, че въпросът е приключен.

Каквото и да говорим, чичо Кал очевидно беше загазил здравата. Толкова му беше зле, че Бен оседла коня и отпрати за Бърдстейл да доведе доктор Симпсън. Аз останах във фермата да не би да потрябвам за нещо.

Когато болките поотпуснаха чичо Кал, той вика Марила и я пита:

— Видя ли инструмента, мила? Е, как ти харесва?

— Прекрасен е, татенце — казва тя и се навежда над възглавницата му. — По-хубав не съм виждала. А ти си толкова мил и добър — да ми купиш такова пиано!

— Само че още не съм те чул да свириш на него — казва чичо Кал. — Само чакам. Страната вече не ме боли толкова, ще ми изсвириш ли нещичко, Марила?

Но не, тя отминава въпроса и започва да успокоява чичо Кал, сякаш е малко дете. Очевидно е решила да не се докосва до пианото, поне засега.

Пристига доктор Симпсън и установява, че чичо Кал страда от пневмония в много тежка форма. Старият е прехвърлил шейсетте и от доста време не го бива, тъй че вече почти няма изгледи отново да стъпи на трева.

На четвъртия ден след заболяването му той отново вика Марила и пак отваря дума за пианото. Около болния са доктор Симпсън, Бен и госпожа Бен и всеки гледа да помогне с каквото може.

— Аз постигнах нещо нечувано, колкото се отнася до музиката — казва чичо Кал. — Избрах най-хубавия инструмент, който може да се купи в Сан Антонио. Марила, пианото е отлично във всяко отношение, признай.

— Идеално е, татенце — отговаря тя. — По-хубав тон в живота си не съм чувала. Но не е ли време да поспиш мъничко, а?

— Не, не — казва чичо Кал. — Ще ми се да го чуя това пиано. Ти май още не си го опитала. Пък аз да ходя чак до Сан Антонио, за да го избира лично. Платих за него една трета от целия настриг. Но парите нямат значение, по-важното е моята мила щерка да е доволна. Ще изсвириш ли нещичко на татко си, Марила?

Доктор Симпсън повика Марила настрани и я посъветва да изпълни желанието на баща си, за да го успокои. Същото сториха чичо й Бен и жена му.

— Защо не удариш няколко клавиша с мекия педал — питам аз Марила. — Чичо Кал толкова много те моли. Ще му достави огромно удоволствие да чуе пианото, което е купил специално за тебе. Няма ли да му посвириш?

Но Марила само стои и мълчи и от очите й се стичат едри сълзи. После изведнъж се спуска към чичо Кал, подпъхва ръка под врата му и го прегръща силно.

— Но татенце — чухме я да казва, — снощи свирех толкова много. Честна дума, свирех. Такъв прекрасен инструмент, просто не можеш да си представиш колко ми харесва. Свирех „Бони Дънди“ и полката „Наковалня“, и „Синият Дунав“, и още куп неща. Не може да не си ме чул, татенце, макар да свирех много тихо. Не ми се щеше да свиря силно, нали си болен.

— Възможно, възможно — казва чичо Кал. — Може да съм те чул. Може би съм те чул и съм забравил. Понякога главата ми изкуфява. Но чух много добре как свиреше онзи от магазина. Много се радвам, че пианото ти харесва, Марила, много се радвам. Мисля да поспя малко, ако ти речеш да останеш до мене.

Ето ти тебе загадка: Марила така всеотдайно се грижи за баща си, а не желае да чука барем една нота на пианото, което той й купил? Не можех да разбера защо му каза, че е свирила, когато платницето стоеше непокътнато върху пианото, откакто тя го загърна още първия ден. Знаех, че все пак може да свири, понеже веднъж я бях чул да изпълнява някаква доста приятна танцова музика на старото пиано във фермата Чарко Ларго.

Тъй. И след около седмица пневмонията отнесе чичо Кал. Погребяха го в Бърдстейл и всички ние отидохме на погребението.

Върнах Марила у дома с моята каручка. Чичо й Бен и жена му останаха няколко дни при нея.

Нея вечер, когато другите бяха на балкона, тя ме поведе към стаята с пианото.

— Ела, Ръш — казва ми, — искам да ти покажа нещо.

Ако е възможно да яздиш седло без кон, да стреляш с незаредено оръжие или да пиеш от празна бутилка, тогава ще можеш да извлечеш опера от инструмента, купен от чичо Кал. Това не беше пиано, а една от онези машинки, дето са ги измислили, за да се свири с тях на пиано. Сама по себе си тя беше толкова музикална, колкото дупките на свирка без свирката.

Та ето какво пиано беше избрал чичо Кал. И до инструмента стоеше добрата, мила, чиста като първокачествена вълна Марила, която нищо не каза на баща си.

— А това, което слушахте преди малко — завърши господин Кини, — беше изпълнено от същата тази машинка, аз й викам помощник-пиано. Само че тя е прикрепена към пиано то за шестстотин долара, което купих на Марила веднага след сватбата ни.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.